

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Familien Andersen

linjerne Gøsterholm og Heraborg

erter Christian Knudsen Samlinger til
en familiehistorie, III. del, S. 124 - 170

Afskript med tilføjelser og alfabetisk
navneliste

ved Christian Maibøll.

GENEALOGISK SAMLING

Jøjsing 1956.

0002 02

Familien Andersen og andre med den sammenhængende familier

Jørgen Thomsen paa Hartspring (Svenstrup sogn) kalder Nicolai Ernst Andersen paa Østerholm sin fætter. Købmand Jes Thomsen og hustru Anna Andersen paa Nordborg maatte søge kongelig bevilling til ægteskab, fordi de var søskendebørn. Mølleren Christian Hansen paa Østerholm kalder Nicolai Ernst Andersen morbrøder. Dennes fader Hans Christensen staar i et nært slægtskabsforhold til Jørgen og Jes Thomsens fader: Thomas Jessen ved Fynshav, og hos denne møller Hans Christensen paa Østerholm mølle der den gamle Jes Hollander og kone anno 1746. Jeg tror derfor, at dette slægtskabsforhold kan angives saaledes:

Jes Andersen Hollander døde 1746

Klaus Andersen Hollander, død paa Nordborg 1765

Thomas Jessen, forpagter af Jvelgyn- de og kroen ved Fynshav

Nik. Ernst Andersen Dtr. g.m. Anna An- dersen ejer af Østerholms møller stamparcel, død 1804

Hans Christensen d. Østerholm

Jes Thomsen, købmand

Jørgen Thomsen ejer af Hart- spring

Hans Christensen d. Østerholm

Thomas Thomsen, købmand i Nordborg

Thomas Thomsen, ejer af Hartspring g.m. Anne Christ. Knudsen af Ket- ting kro.

Marie Elisabeth An- dersen, g.m. Christi- an Frost p. Nordborg

Der er slet ikke noget mærkeligt i, at den ene søn hedder KNI KX Klaus Andersen og den anden Thomas Jessen; i det tider var endnu langt fra et fast stamnavn slægtet fast. Selv Klaus Andersens døtre kaldes endnu hyppigt .. Klausdatter. For tiden kan jeg i hvert fald ikke læse slægtskabet paa anden maade. At Andersens og Thomsens familier hæn- ger sammen, endda meget nøje; det er klart, ogsaa af den jævnlige omgang og det stadige venskab.

Først skal da gennemgaaes:

Familien Andersen; Linien Østerholm

1. Jes Andersen, Hollander.

Jes Andersen maa først have været hollander paa Nybølgaard i An- gel, thi der er hans sønken fædt anno 1700. 1709 til 1711 nævnes Jes An- dersen som hollander paa Hartspring. 1746 døde Jes Hollanders kone paa Østerholm mølle, og 1746 døde Jes Hollander fra Østerholms mølle. De har ikke ejet møllen, men rimeligvis har de i deres alderdom haft et tilhold her. Det lader sig let forklare, naar de var besteførelære til møller Hans Christensens hustru.

Af deres børn kendes følgende fire: 1 - 4.

1) Klaus Andersen, fædt 1700. se nedenfor!!!

2) Thomas Jessen, levede 1734 og endnu 1775. Han boede en tidlang ved Fynshav.

3) Statius Andersen, fædt 1709 paa Hartspring og holdtes over camben og blev opkaldt efter pensinner Statius Plæge paa Hartspring.

4) Margaretha Dorothea Andersen, fædt 1711 paa Hartspring, holdt over daaben og opkaldt efter pens. Statius Plægges hustru Dorothea Mar- garetha Beyerholm.

5. Klaus Andersen, Hollander, død 1765

V 14

Klaus Andersen er fædt paa Nybølgaard i Angel 1700 den 16. august, hvor hans fader dengang maa have været hollander eller forpagter. 1722 til 1723 findes Klaus Andersen som hollander paa Hartspring. 1728 er han hollander paa Rosgaard, en nu udparcelleret gaard i Munkbrarup sogn i Angel. 1738 findes han som hollander paa Rumbørggaard paa Als. Desuden skal han ogsaa have haft Luisehlund ved Slesvig i forpagtning. Det for- tælles om ham, at han hver faldag selv kørte med en hestvogn ned til

Kolding og her hentede en del jyske karle og piger, som han behøvede og kørte da atter med et sarsant lns tilbage." Han har formodentlig ikke beholst sine folk længe. De gamle holstenske forpagtere var strenge, og Jyder tjente dengang meget paa Gaardene. Omtrænt 1740 købte han af herredsfoged Pjalts den saakalste "Aichelbergske Gaard" paa Nordberg. Det saakalste "Aichelbergske gods besto oprinaelig af et boel i Holm, som ved den nordbergske MAAKKAH concours 1668 var blevet tilslaaet Egen Kirke for dens fordringer. Amtmand Joh. Frants von Aichelberg købte 1678 dette boel af Egen kirke og 1681 tillige et hus paa Nordberg med jord, der laa paa denne bys grund. Hertug August ophøjede 1688 samme sted til et krigsgods for amtmand Aichelberg og hans arvinger, og denne karakter har stedet bevaret indtil vore dage. Stedet havde dog allerede flere gange skiftet ejere, ierend det kom i Klaus Andersens eje. Saaledes MAAKKAH havde amtmand Joh. Ludwig Wolke v. Hohenschild, pensionær Markus Voigt og herredsfoged Pjalts tidligere boet paa denne gaard.

Her boede Klaus Andersen vistnok de senere aar af sit liv. Han var gift to gange:

a) med Margaretha Andersen, født den 8. juni 1686 i Gtingtoft (Stenbjerg sogn) Angel, død 1768 den 30. juni i en alder af 7½ aar.

b) med Ingeborg Andersen, født i Ullerup 1734, og død 1765 i en alder af 31 aar.

Han lader til at have været en streng øgtemand, thi der fortælles, at han vilde vænne sin kone af med sin lyst til pynt og lagde derfor en dag hendes klæjelskuer paa en blok og huggede dem itu med en økse." Paa Rumhørgaard maa han vist have lært Jacob Wrang og hans hustru Ingeborg at kende, thi deres datter Anne Kirstine Wrang opholdt sig som lille pige flere gange i besøg hos dem paa Nordberg. Han døde anno 1765, den 10. juli i en alder af 64 aar 10 maanedes og 24 dage og ligger begravet paa Nordberg kirkegaard, hvor en smuk, stor sten endnu dækker hans grav med følgende indskrift:

Hierunter ruhet:

der selige Mann Claus Andersen, weiland eigenthümlicher Besitzer des sogenannten Michelbergischen Hauses und Guthes zu Nordburg. Geboren in Angeln zur Muffel Gaard d. 16. Aug. Ao. 1700. Gestorben d. 10. Juli Ao. 1765 seines Alters 64 Jahr, 10 Monate 24 Tage.

wie auch

seine beide selige Ehefrauen, die Frau Margaretha Andersen, geboren in Gtingtoft in Angeln Ao. 1686 d. 8. Juni, gestorben d. 30. juni, ihres Alters 7½ Jahre.

Die Frau Ingeborg Andersen, geboren in Ullerup Ao. 1734, gestorben Ao. 1765 ihres Alters 31 Jahre "

Hans børn var følgende: 1 - 5.

1. Eleonora Elisabeth Andersen, født 1721 paa Hartspring, døbt den 26. september og holdt over daaben af pensionær og huskøge M Peter Matsen hustru Eleonora Elisabeth Brandt. Enten denne eller en anden datter maa have været gift med møller Hans Christensen paa Østerholm mølle. Hun er blevet gift med ham i aarene mellem 1730 og 1745, da Notmark kirkebog mangler. 1728 døde møller Hans Christensens hustru paa Igebjergsmølle, men hendes navn anføres ikke i kirkebogen.
2. Nikolai Ernst Andersen, født paa Hartspring 1723, se nedenfor !!!
3. Kirsten Andersen, født 1725, død 66 aar gammel 1791. Hun var gift to gange, først med Steffen Petersen (død) 1765), saa med Jes Christensen Juhler (død), begge gartnere paa Østerholm.
4. Anna Andersen, født 1730, død 1780 (født den 11. april, død 20. nov. gift 1756 i December med søtteren Jes Thomsen, købmand og skibred der i Nordberg, født ved Fynshav den 10. august 1734, død i Nordberg den 29. november 1816 i en alder af 83 aar, søn af Kromand Thomas Jessen og Marie Jørgensdatter.
5. Frants Andersen, født paa Rosgaard i Angel den 17. marts 1728, død paa Ballegaard den 4. november 1788. se nedenfor !!!

3½ Nikolai Ernst Andersen

Nikolai Ernst Andersen er født paa Hartspring i Svenstrup sogn 1788. Anden søndag efter helligtrekongersdag blev han døbt i Svenstrup kirke af sognets gamle præst hr. Tycho Paulsen. Han blev opkaldt efter og holdt over daaben af hr. Diedrich Ernst Winther, der var køkkenkri-
 ver hos enkehertuginde Elisabeth Charlotte paa Østerholm slot. Sin hr barndom har han tilbragt forskellige steder, paa Hartspring, Rosgaard i Angel og Rumohrsgaard, da hans fader Kigas Andersen til forskellige tider havde haft disse gaarde i forpagtning. Efter et søgn skal fam-
 lien have sit udspring fra Angel, hvilket kan være rimeligt nok, da begge hans forældre er født her. Hvor han har tilbragt sine unge dage, ved jeg ikke, og jeg har ikke fundet spor af ham før 1788, da han var 32 aar gammel. Der fortælles, at han kastede sine øjne paa Jacob Wrang datter i Ketting, Anne Christine Wrang, der som barn ofte kom i hans forældres hus paa Nordborg. Hun var endaa kun 16 aar gammel, men havde penge, var ikke blot sine forældres eneste datter men var ogsaa af en dygtig slægt. Han forærede hende et hovedvandsøg af selv, bejlede til hende, men fik en kurv, da hun allerede halvvejs var tilsagt sit bys-
 barn Johan Peter Knudsen af Ketting. Dette parti var vist ogsaa bedre passende for hendes forældre, da hun saa blev i deres nærhed. - Han saa sig da om andre steder og fæstede sine tanker paa æfede skipper Iver Christensen Bondes datter Dorothea Maria Iverdatter Bønde paa Karleshøj i Asserballe sogn. Denne pige var vist heller ikke uden mid-
 ler, men var ogsaa kun 16 aar gl. Man anholdt om hendes haand, fik hende "Ja" og moderens velsignelse og blev den 28. nov. 1814 trolovet til hende af præsten hr. Lorents Loretsen i Asserballe. 1788 den 3. jan-
 nuar stod deres bryllup paa Karleshøj, hvor han var født den 27. juli 1788. Hun var saaledes kun 16 1/2 aarvæ gammel. Samme aar den 28. maj ægte hendes moder Maren Christensdatter Madsen. - De første aar af deres ægteskab maa de have boet paa Nordborg, thi her er de eldste børn født. Han ejede her selv et sted med jord til, nemlig det saakaldte Zinkegaard, saaledes kaldt efter en mand Andreas Zinck, som her havde boet. Det er det sted, som senere ejedes af Jes Thomsen, men dengang laa huset længere mod vest med siden ud mod den saakaldte Plads øverst i Skomagergade. Det var en smuk toetagers bygning, som delagdes i den store brand 1792. Huset blev da flyttet ud, hvor det nu ligger, og den vestlige ende af haven solgt, hvor siden det pæne hus byggedes, der i en del aar tilhørte familien Moes. Der var dengang betydelig jord til, stedet, som senere er frasolgt. 1788 den 21. november holdt Nikolai An-
 dersen Christian Leimands søn Christian Nikolai over daaben i Asser-
 balle kirke.

1762 fik han Østerholms herregaard i forpagtning. Denne gaard havde Johannes Brandt af Guderup præstegaard faaet i forpagtning fra 1767 -
 68 ved at ægte Jørgen Brodersens enke Frederikke Louise Kesselring. Brandt blev forpagter af Frederikshof og fra 1765 af tillige af Augu-
 stenborg herregaard. Han døde 1814 paa Hjortholm. Østerholm var dengang endaa en kongelig mejerigaard, stor og anseelig med 812 td. 4 skæpper land a 320 kvadratroeder. Gaarden var paa tre sider ved smalle grave omgivet af vand, og paa den nordlige side dækkedes den af en indse, der sammen med de andre fiskerige damme og indsøer i Hørreherred var bost forpagtet til fiskemester Christian August Broersen paa Nordborg. I få-
 dums dage laa ogsaa her et slot, som blev nedbrudt 1786, og hvor det havde ligget, havde en tidligere forpagter Nicolai Frants Broersen 1748 anlagt en lille lysthave, der senere af gårdens forpagter blev benyttet som krukthavens køkkenhave. Gartnerboligen med den egentlige slotshave, køkken- og krukthave, var allerede 1749 blevet solgt til gartner Steffen Petersen, der var gift med Nicolai Andersens søster Kirsten Andersen, som efter denne mands død atter blev gift med Jes Christensen Juhler af Elstrup, der i en del aar havde gjort tjeneste som kusk hos amtmand Baron Johann Wilhelm Teufel von Pirckensee. Den

nuværende teglbygning, som strakte sig med en fjorten fag læn-
gere mod vest, tjente i tidligere tid til køkken og domestikbelig for
slottets tjenerpersonale, men blev i den senere tid brugt som bolig
forgaardens forpagter. Vesten derfor læn gaardens ladebygninger: 1. det
store tørskedhus; 2. den lille lade og hestestald; 3. Køhuset og 4. svinen-
stalden. Fra øst førte en vindbævre ind til gaarden, og mod vest førte
en vej over graven ud til gaarden marker, disse var følgende: Holm-
kobbøl 73 1/4 td. land, der mod vest grænsede til Klstrup mark, mod syd
til Hundsløv mark, mod nord til Rønbækken og mod øst kilede sig i en
længagtig spids næsten ind til slotshaven. Her indenfor læn en større
ikke indfredet skovstrækning, som kaldtes Holmskov eller Hundsløvholt.
Gennem denne mark gik vejen til Klstrup hen til ledhuset "Nyled". Øst
for denne mark læn Møllekobbøl, 64 1/2 td. land. I en ukant af denne
mark læn Østerholms eller Igebjergmølle. 3. Lauensbjerg, nord for Holm-
kobbøl, 66 1/2 td. land. Mik. Andersens datter, gamle madam Knudsen, har
fortælt, at faderen engang selv har gaaet og pløjet her, saa han mulig-
vis har lært landvæsen paa Østerholm. 4. Beknosedam, afsondret fra
gaarden inde i Røtmark sogn, 24 td. land; 5. Den store og den lille eng
Fjordmose nedad mod havet. Desuden følgende skovkobbøl, der ikke var
indfredede og i hvilke der hist og her læn pløjeland. 7. Lillekov.
8. Bostedskov. 9. Sjællerupskov. 10. Havrekobbøl. 11. Steenkobbøl. 12. Fjord-
mose. Mogle aar tidligere fandtes der følgende besætning paa Øster-
holm: 123 kser, 21 kvier, 5 tyre, 10 kvier mælkekølve; 6 kser med uld, 4
læm. Til Østerholms læn hørte dengang følgende byer: Dynaved 13
gaarde; Egen 9 gaarde; Sjællerup 9 gaarde; Guderup 9 gaarde, Klstrup 17
gaarde; Helved 8 gaarde, ialt 65 gaarde foruden de kongelige koadnere.
Lenets bønder maatte gøre hoveri, stille et vist antal folkesenge og
holde hegnene i orden.

Nikolai Andersen betalte som aarlig forpagtningssgift om-
trent 1260 rdl. courant, hvilket er den samme sum, der gennem flere aar
i denne tid svarede af Meelsgaard. Forpagteren har sikkert holdt støv-
re besætning end ovenfor angivet; det er vel nok det kvæg, han overtog
sammen med gaarden.

1768 var hans forpagtningstid udløbet, og da regeringen allerede
fra 1766 af havde begyndt at bortsælge og uoparcellere flere af sine
herregaaarde paa Øen; Nygaard og Hjortholt paa Kegnø; Frederikshøg og
Meelsgaard, saa var det at vente, at der vilde ske det samme med Øster-
holm. Nikolai Ernst Andersen spekulerede derfor stærkt paa at købe
Stamparcellen med en del af den nærmest liggende jord. Den 18. april
1768 blev lenets bønder sat til at indgaae og indhegne slotspladsen
ved Østerholm, og den 7. maj udstedte det kongelige rentekammer de
almindelige og specielle conditioner ved salget af gaarden. Den 28. ju-
ni 1768 blev en orientlig auktion holdt i tørskedhuset paa Østerholm
af herredsaegede Joh. Georg Tilemann. Den blev ligesom de før nævnte
gaarde solgt uden købesum, men til dem, der vilde give den højeste aar-
lige kanon. Mik. Andersen havde ladet den augustenbergiske kammer skriver
Unversagt (ogsaa herredsaegede) byde for sig, vel nok for at bortlede
kolts opmærksomhed. Andersen fik følgende parceller:

Holmkobbøl 27 tønder land, aarlig kanon 132 rdl.

Lauensbjerg 21 1/2 og 22 ta. for 124 og 131 rdl.

Stammen med gravene 8 ta. = 8 rdl.

altsaa ialt 78 1/2 td. land for aarlig 396 rdl. Arealet er dog
meget lavt anslaaet, thi maallet angives for gaardens vedkommen-
de med 91 1/2 tønder land, stort maalt. Endvidere fik han de fleste byg-
ninger; Vaaningehuset 1961 rdl. en store læe og hestestald 219 rdl.
Køhuset med det gamle hollænderi for 480 rdl. svinestalden for 21 rdl.
Ialt maatte han altsaa for bygningerne betale 2661 rdl. cour. præsten
Vesti Røberg i Lysvilde købte den store tørskelæe for 315 rdl. cour.

Samme aar lejede Mik. Andersen ogsaa et par skovkøbler til græs-
ning "Bostedskov" 6 aar for 40 rdl. Fjordmose i seks aar for 120 rdl.

Ifølge en kvittering fra fuldmægtig P. Petersen paa amtstuen i Nordbøgg har hr. forpagter Mik. Andersen den 3. august 1769 indbetalt følgende sum paa amtstuen; 1. for den lille lade og hestestald paa Østerholm 219 rdl. 2. for køhuset 400 rdl. 3. for svinestalden 21 rdl. 4. for møddingen 19 rdl. 5. for rugstø 7 1/2 rdl. 4 skilling; 6. købesum for vaaningshuset, pladsen, den store og den lille grav 1961 rdl. 7. for 2 td 2 skæpper boghvede 2 rdl. 3 skil. 6 pg. 8. i forpagtningsavgift, nemlig det sidste aar st. Hans termin 797 rdl. 4 skilling, ialt 3043 rdl. 2 skilling og 6 pg. courant.

At de gamle papirer ses det, at amtets bønder i den første tid endnu ydede hoveri, og 1770 havde de travlt med at indhegne de fædeskove, som regeringen ved salget af Østerholm havde forbeholdt sig.

1770 købte Mik. Andersen en anden begravelse i Egen kirke. Det var en muret begravelse paa den søndre side af kirken ved opgangen til koret, der i tidligere tid havde tilhørt en husfjærd Witte paa Østerholm, der nær tillige med sin hustru var blevet begravet her 1719 og 1720. Regeringen havde 1735 solgt denne begravelse til skovrider Hensling Walix paa Nygaard for 8 rdl. cour. 1749 var denne ret blevet overdraget til skovrider Andreas Petersen, og denne solgte atter til Mik. Andersen. Hvorledes det er gået til, at han ikke har beholdt dette gravsted, vides ikke. Men de mange begravelser i kirkerne blev efterhaanden til megen Gêne. De svækkede ofte kirkebygningen, var farlige, da gulvet sank igennem, og regeringen udstedte derfor efterhaanden strenge forholdsregler, der skulde indskrænke brugen heraf og retten til at lade sig begrave inde i kirken. Kirkens styrelse har vel da bevæget ham til at afstå sin ret til samme og gå som til gengæld indrømmet ham retten til en muret begravelse ude paa kirkegården paa den sydlige side af koret.

1772 forpagtede Mik. Ernst Andersen af hertug Frederik Christian til Augustenborg herregaarden Gammelgaard. Før ham havde Jørgen Moritzsen, der var gift med Marie Christine Brodersen, haft den i forpagtning efter sin svigerfader Nikolai Frantz Brodersen. Dengang var Gammelgaard betydeligt større, da Werthemine endnu ikke var oprettet, men dens jorder lode endnu under Gammelgaard. At de langt kraliggende jorder lode hertugen ved denne tid oprette en nygaard paa omtrent 400 tønder land og kalte den efter sin hustru "Werthemine" = Werth is meine Mine. Gammelgaard var dog endnu en stor og anseeliggaard paa omtrent 780 td. land a 240 kvadratoeder. Forpagtningen kunde let svare sig, og Andersen samlede sig paa dennegaard efterhaanden en ikke ubetydelig formue. Til Gammelgaards lode hørte byerne: Asserballe, Asserballeeskov, Kettingsskov, Ertebjerg, Jestrup, Tandslet og Mommark. Lenets bønder gjorde endnu alt hoveri paa gaarden, dog blev enkelte af dem henvist til Gundestrup og Werthemine, der betragtedes som mejerigaarde under godset Gammelgaard. Skønt Mik. Andersen ikke var nogen streng og ubillig mand, var det dog mangen gang nødvendigt at øve strenghed overfor de uvillige, opstaaige, efterladne og drikkelelige, og træde sten saas dengang i gaarden og blev ogsaa undertiden anvendt saaxx som et straffemiddel.

Da Mik. Andersen saaledes 1772 flyttede til Gammelgaard, bortforpagtede han igen sin ejendom paa Østerholm til sin svoger Jørgen Christensen Juhler, gartner paa Østerholm. Denne flyttede da ned paa gaarden Østerholm og drev sin egen jord i forbindelse med gaardens jorder. Dette arrangement var vist ikke velovervejet og kunde ikke være til gavn for gaarden. Thi da gaardens marker lode langt borte, medens Jørgen Juhler havde sin egen jord i nærheden, blev iselgen naturligvis at han smurte sin egen jord godt, men forsvante den anden. Jørgen Juhler led i sin tid som forpagter meget af kvægsygen, der 1770-71 i mile græs hjevsøgte Elstrup, men rasede meget voldsomt i hele Egen søgn 1778-79.

At Østerholm saaledes i en lang række var bortforpagtet, blev

naturligvis grunden til, at Andersen ikke straks kom til at udflytte den, hvortil der sjældent havde været fuld alskelig anledning. Han havde købt stammen med de fleste af gården gamle bygninger, men det store areal stod slet ikke i forbindelse med den, men lå langt fra haanden, uskilt dertil ved en lille kreekov, kaldet "store og lille run", som regeringen havde forbeholdt sig.

1782 blev kanon nedsat og købesum udrædet. Peterholms pacellister havde læst deres ejendomme uden købesum, men med en høj årlig kanon. Det indsa de ikke straks, at denne kanon var for høj, men efterhaanden blev den meget irrelig og trykkende for dem. De indgik derfor 1782 til regeringen med et anrøgende, i hvilket de bad om at blive sat til en fast købesum, og for at give deres børn mere vægt, fik de et par af dem, Peter Dierichsen Vogelsang på Bolmoesager og Christen Magnus til at gøre kallit. Mik. Andersen maatte ved nyordningen betale en købesum på 3000 rdl. 11 sk. 2 pg. tilligemed renter 232 rdl. 5 9/16 pg., som i fire terminer fra 1783 til 1786 skulde indbetales på Hørborg antstus. Men Andersen hidtil af de tre store parceller på tilsammen 87 td. 3 ll. 16 sk. havde betalt en kanon på 287 rdl. kom han fra 1783 til at betale 204 rdl. 3 1/2 skilling.

Nikolai Andersens nærmeste nabo her på Gammelgaard var en meget anset og fornuende mand, hr. Hans Petersen, ejer af Kværns ladegaard. Denne mand havde i tidligere år først været pensionær på Kjølstrup (Hølbø 1 sogn, og fra 1750 til 1748 på Gammelgaard. 1758 til 1759 nævnes han som ejer af Grøngård (Følsted sogn) og fra 1756 tillige som ejer af Kværns ladegaard. Han boede dog for det meste på Gammelgaard, hvor han havde købt det saakaldte "Alexander Fossen Hus", saaledes kaldt efter en tidligere ejer, der i forrige århundrede ligeledes havde været pensionær på Gammelgaard. (Anmærkning ved G.M.: Alexander Fossen viedes i Sønderborg den 10. september 1664 som fyrstelig nasses velbestaltet hustru på Gammelgaard til Elisabeth von Köllen, fyrstelig nasses irken Christine Elisabeths kammerpige. Deres søn Jørgen Wilhelm Foss, født på Gammelgaard december 1662, død 1721, var fra 1688 kapellan i Egen, fra 1714 til sin død sogneprøst i Oksbøl.) Petersen lod et teetagers hus opføre, som tilfældt endnu står. Om sommeren plejede han med sin familie at gøre en tur til ladegaarden og opholdt sig der i længere tid, men boede for det meste her på Gammelgaard. Han havde en meget dygtig kone Barbara Margrethe Petersen, i hvis hus mange unge piger havde lært husholdning. Hun døde allerede 1760 den 27. november på Gammelgaard i en alder af 22 år. 1774 den 23. december døde Hans Petersen, korpens forvalter på Gammelgaard i en alder af 85 år. Hans lig blev om natten kørt bort med lakker fra Gammelgaard for at blive begravet i kapellet ved Kværns kirke. - Hans søn, herr Andreas Petersen nævnes allerede 1764 som ejer af Kværns ladegaard, men man var gæst fra den, for 1766 nævnes hans broder hr. capitain Sønke Petersen som ejer. Denne Andreas Petersen var i sin tid bekendt under navnet "den gamle Petersen" for sine mange forvilte spilopper og forrykte streger. Saaledes indgik han engang i Sønderborg, da en pottemand i samme øjeblik udrubte sine varer til salg, et væddemaal med en anden mand, at pottemanden vilde komme til at skue alle sine potter itu. Petersen gik nu hen, købte hele løsset og bad manden at kaste dem en for en ned på gaden. Det skete, og saaledes vandt han væddemalet. - En anden gang red han i et daarligt vejr forbi en glarmester, spurgte ham, om han ikke vilde sidde bagop på hesten, som kom han dog bedre afsted. Glarmesteren takkede for tilbudet og fulgte opfordringen. Men nu red Andreas Petersen til i fuld galop; manden skreg for sit glas, men hin gottede sig og betalte ham bagter, hvad det ituslavede glas kunne være værd. - Mange saadanne anekdoter var i lang tid i omloeb om ham efter hans død. - Stedet på Gammelgaard blev siden solgt til en koksraikuptajn Frederiksen, brav og agtverdig mand. Siden blev det kro.

Om gartnerstedet ved Gammelgaard og dets beboere gennem tiderne findes oplysninger i bogen om skotskrabikant Jørgen Petersen, side 169.

Til deres omgangskreds hørte endvidere : paa Werthems: forpagter Hans Peter Holten fra 1777 til sin død den 7. aug. 1790 (41 aar gl.) Hans hustru døde 1780, 23 aar gl. Den 14. juli 1788 blev han gift 2. gang med jomfru Elisabeth Birgitte Bentsen. 1791 den 30. juli indgik hun nyt ægteskab med Henrik Gerhard Henningsen fra Gammelgaard, som overtog forpagtningen. Siden boede han i flere aar i huset paa Østerholm. Hans søn Hans Peter Holten lærte landvæsen paa Lysholm.

Paa Gundestrup: fra 1769 til 1795 forpagter Jacob Aagesen fra Søbbelev, der var skibskaptajn og vedblev at sejle, mens hans dygtige hustru Marie Stephansdatter fra Ketting degnegaards bestyrede gaarden. Han døde 69 aar gammel den 21. juli 1788. Enken blev siddende for gaarden. Hun havde kun en søn, Jacob Christian Aagesen, der 1786 blev gift med jomfru Anna Lea Jepsen af Gammelgaard.

Paa Rundebrækket: forpagter Lorents Petersen fra Hartspring fra 1770 til sin død 1781. Hans enke Mette Kathrine Boysen fra Najbølgaard beholdt gaarden til sin død 1797. Hun var en god veninde af Nikolai Andersens hustru.

Ogsaa med de øvrige forpagterfamilier kom de vel engang imellem sammen, saaledes: familien Boysen paa Najbølgaard; Mikael Andersen paa Augustenborg herregaard; Jakob Andersen paa Løkkegaard og forpagter Kristian paa Ranhave, men det var dog sjældnere. Derimod havde de megen omgang med familien: 1. sønnen Hans Christensen og sønnen Christian Hansen paa Østerholm mølle; 2. Jes Juhler paa Østerholm; 3. Jakob Thomsen paa Hartspring; 4. købmand Jes Thomsen paa Nordborg; 5. Kristian Andersen paa Nordborg 6. med hendes søsters fikom i Asserballekov vedligeholdtes endnu forbindelsen mange aar efter deres død.

Ifølge Dansk Atlas fra 1780 fandtes der paa Gammelgaard 160 køer og et maaeligt stutteri. Andersen var da ikke som flere af den tids forpagtere have lagt særlig værd på hesteavl. Hans dygtighed som landmand har vel ikke havet sig ud over tæen, men han sad dog og samlede sig en ret anseelig formue, som han kunde efterlade sine børn en smuk kapital og desuden give hver af sine døtre et rigt udstyr. Andersen var af naturen en smule runddannet med at give bort, men hans kone var meget formuetig, dygtig og paaholdende, sparsommelig i husholdningen. Hun kæmpede mandens lyst og sagde : saa sagte, saa sagte! der kan let komme en anden dag!"

Hustruen Dorothea Marie Iversdatter Bonde døde paa Gammelgaard den 28. december 1788 og begravedes paa Ketting kirkegaard den 6. januar 1789.

Egen
I den nærede begravelse udenfor sakristiet, som Mik. Andersen tidligere havde ladet indrette til et hvilested for familien. Her var Isa aar tidligere ogsaa deres eneste datter blevet nedsat. Jomfru Kathrine Tagesen fra Asserballekov, der i mange aar havde været jomfru hos dem, fulgte siden manden på arvtogt og vedblev at styre huset i den afdøde kones stil. Hun henlevede sine sidste dage hos hans datter paa Lysholm og døde her 1818.

Efter forpagtningens ophør den 1. maj 1795 flyttede Nic. Ernst Andersen fra Gammelgaard tilbage til Østerholm, og Jes Juhler tog da atter op paa sit sted. Jomfru Tagesen styrede hans hus og sønnen Iver gaarden. Det var et hårdt slag for Nic. Andersen, da denne søn Iver allerede aaret efter den 22. februar døde, da et træ i skoven faldt ned på ham og slog ham ihjel. Sønnen Klaus Andersen var nu den nærmeste arving, men da han allerede havde begyndt godt på at sætlegge Lundsgaard var der kun altfor god udsigt til, at det samme vilde ske med Østerholm, naar han kom i besiddelse af den, og inderen kunde da paa sine gamle dage næst blive en fattig mand. Sønnen Christian Hansen paa Østerholms mølle, der altid havde været familiens gode ven og den gamle kærtrolige, gjorde ham det indlysende, at det vilde gaa galt, om Klaus fik gaarden. Det bedste vilde være, om datteren Anne Johanne og hendes mand Johan Peter Knudsen solgte deres gaard i Brunde og kom tilbage for at overtage Østerholm. Mik. Andersen gik ind på denne plan, rev det tidligere testamente itu og lod den 22. okt. 1795 hos herredstogter

paa Heraborg et nyt opstøtte, ved hvilket han overlader gaarden (senere uarllyttet til Lysholm) til disse sine børn.

Da testamentet kaster en del lys over hans økonomiske forretning gengives her det udrag, som findes hos Christian Knudsen :

§ 1

I den henseende fastsætter han, 1) at hvad han engang har givet hvert af sine enanu levende tre børn, nemlig Klaus Andersen til Lunasgaard, Maria Elisabeth, gift med Christian Frost i Heraborg, og Anna Johanne, s. Johan Peter Knudsen til Brunde ved Aabenraa, af møbler, Husegerne og kvæg til udstyr, skal ganske og aldeles gaa lige op, og ingen af dem skal være beføjret til at kræve nogen slags erstatning desangaaende. 2. at nævnte hans søn Klaus Andersen i kraft af den mellem fæderen og ham den 21. juni s. a. sluttede overenskomst har modtaget af den fæderne masse 14,438 rdl. til køb af gaarden Lunasgaard og dermed aldeles skal være afriunden, undtagen forsvaret, hvad han bestemmer, skal ske efter hans d. a. - 3. at hans datter Maria Elisabeth, s. Christian Frost i Heraborg skal have det sted, han hidtil har haft i rækken Heraborg tilligemed den dertil hørende have og lille toft, samvelsen brænderisikringssummen for huset, som brændte i Heraborg ikasvande, endvidere 1/3 Købinger boel, fremdeles en tønde Købinger land og den 11. påballe af den nedlagte Heraborg Lunasgaard, altsammen for den sum af 4500 rdl. til arv og ejendom. Hvorhos bemærkes for at undgaa al misforstaaelse, at bemeldte hans svigersøn Christian Frost ved deres foreløbige mundtlige overenskomst af denne sum blot har faaet 500 rdl. i rede penge, og derfor er det sket, at der i den overlæseskontrakt, hvorved disse bemeldte grundstykker den 26. s. a. blev ham overdragne, kan anføres 4000 rdl., der skulle afkortes hende i hendes arvemasse. - 4. Bemeldte Marie Elisabeth s. Christian Frost skal foruden de 4000 rdl., hvortil ejendommen er sat, have 1000 rdl. af den fæderne masse. 5. at hans datter Anna Johanne s. Johan Peter Knudsen i Brunde ved Aabenraa, har blot hidtil faaet 2000 rdl. og derfor skal hun enanu have 3000 rdl., for at hun kan faa ligesom sin ældre søster 5000 rdl. 6. er hans ejendom og samtlige forne behæftet med en gæld paa 5000 rdl.

§ 2

For at han nu i sin levetid kan faa denne gæld af 5000 rdl. betyngt og desuden tilsikre sine to døtre de ovennævnte 4000 rdl., saa overlader og sælger M. E. Andersen for sig og sine arvinger sin gaard Østerholm for 10,000 rdl. til sin datter Anne Johanne og hendes mand Johan Peter Knudsen i Brunde ved Aabenraa. Han sælger den gaard med de dertil købte og forøvede parceller, med den hele bemøntning af heste, køer, kalve, svin og fæ, samt alt andet levende kvæg og dyr, hvad der maatte findes paa gaarden; alt beslag, alt hestetøj og sædelstøj, alle hollænderibaskaber, alt det korn, som er foruden til udsæd i køblerne baade i dette øjeblik og i det tilkommende foraar, og som fra 1. maj 1798 indtil 1. september s. a. udkræves til husholdningen; endvidere i brænderihuset den der staaende brændeviskjesel med slange og alt tilbehør, de jgtruet og hængkvarnen, foruden alt andet, hvad der maatte findes i samme hus. Alt dette overlæses og sælger han i den tilstand, som det nu befindes i hans øje og vil bekræftes at være til tilfredselse, til bemeldte sin datter og hendes mand til frie og fuldkommen arv og ejendom for 10,000 rigsdaler under følgende betingelser :

1. at de tiltræde gaarden Østerholm den 1. maj 1798 og aa i rede penge udbetaler til M. E. Andersen eller hvis han forinden ved døden skulde være afgaaet, til hans de 5000 rigsdaler til betingelsen af hans gæld.
2. giver han dem ret til at afkorte i de 3000 rdl., som hans datter Anne ifølge den foregaaende § skulde have til sin arvedel : 2000 rdl.. De tilbageblivende 1000 rdl. (1000 rdl. til hende og 1000 rdl. til Christian Frost) skulde for fæderens livtid blive staaende i gaarden Østerholm og aarlig forrentes med 4 %.

efter hans afdødes disse 2000 rdl. lige mellem hans to døtre, saa at hver faar 1000 rdl. deraf.

3. skulde de fyde ham en særlig ærtægt overensstemmende med den Contract, som samme dag bliver opsat mellem den indbyrdes. Til gengæld lover faderen dem, at han inden seks uger efter tiltrædelsen vil skaffe dem rent Kølum i skyld- og påteprotokollen for bemærkede ejendomme.

§ 3

Han fastsætter fremdeles, at hvad der ved hans død skulde findes af rene penge eller guldbreve i hans besiddelse udelukkende tilkommer hans søn Klaus Andersen, dermed samtligge møbler, effekter og klæder skal deles lige mellem begge hans døtre.

§ 4

Paalægger han den trolig at efterkomme denne hans sidste vilje i al samvægtighed.

Norrborg Herredsstyrelse, den 22. oktober 1793

Nicolai E. Andersen

Johan Peter Knudsen
for sig selv og sin hustru

Christian Frost

for sig selv og sin hustru

In Kiden

E.G. Førsen

Hans Jensen

Peter Petersen

Claus Jakobsen

4 segl.

Hans ærtægt bestemmer 1793.

Samme dag bestemtes N.E. Andersens ærtægt saaledes:

1. en Kri og bakken bolig paa stangmarken østerholm;
2. brugen af samtlige frugttræer paa den sødlige og sydlige side af stuehuset;
3. brugen af samtlige frugttræer paa den saakaldte slotsplads tillige med den forudsatte kaulhave;
4. særlig ydelse af 3 tønder rug, 3 tønder malt, 4 tønder byg, 2 tønder 4 skæpper boghvede og 1 tønde 4 skæpper havre.
5. 1 skæppe godt land til hørsæ tilligemed Kri besæmning og bearbejdelse af samme.
6. Kri vinter- og sommerodring til to hser paa gaarden;
7. i efteråret særlig leverance af et rent svin og to faar med lam.-
8. de nødvendige høns og æg.-
9. de nødvendige kørsler til kirken og andre steder.

For at faa et lille indblik i Mik. Ernst Andersens pengeforhold vil vi tilføje, hvad hans søn Klaus Andersen ifølge § 1 i testamentet har faaet ubetalt til købet af Lundsgaard. Denne regning er blevet vedtaget i testamentet.

Ifølge regning af 29. oktober 1793

7391 rdl

den 8. januar 1794 betalt i Bøger

2230 "

Ifølge bevis af 3. maj 1794

a) af Peter Andersen i Norrborg

300 rdl.

b) Hans Vogt paa Karleshøj

333 " 16 s

c) i rede penge

36

668 " 16 s

Ifølge bevis af 21. okt. 1793

a) i rede penge

50 rdl

b) likvideret med Frost

275 "

336 "

af Korpægter Boysen til Kieding

100 "

af Christian Kramer paa Sandbjerg

166 " 16 s

af Thaysen ved Pøleværk havet

56 "

af Markus Nielsen paa Augustenborg

100 "

af Thomas Skomager i Ketting

130 "

Af Rasmus Bøcker paa Østerholm	100	ral
Jacob Ernst i Asserballekov	110	"
Christian Heer i Almsted	50	"
i Iornret betalt til Jens Frederiksen i Sønder-		
borg	200	"
Jens Møller i Løjt	50	"
Cautions-Botal til Dejon i Aabenraa	400	"
1795 10.6. til hr. Cortsen og Lorentsen i reas penge	200	"
samme dag en vaxel paa 3 md. til Rasmus Corriksen i		
Sønderborg	200	"
samme dag en obligation paa	2000	"

ialt 14,486 ral.

For denne sum har Claus Andersen kvitteret paa Østerholm den 21. juni 1795.

Svigersønnen Johan Peter Knudsen solgte ifølge denne overenskomst sin gaard i Brunse og tiltrædte besiddelsen af Østerholm til majdag 1796. Han begyndte straks med at flytte den ud, hvor den nu ligger og kalte den "Lyholm". Resten af bygningen blev indrettet til arvtogtbolig for den gamle Nik. E. Andersen, der her henlevede sine sidste dage. Han var en lille, svær mand og havde i sine tidligere aar set godt ud. Endnu i sin alderdom var han en gammel paa mand med et mildt og takkeligt ansyn. Han døde her paa Østerholm den 16. august 1804 i en alder af 81 aar og blev begravet af pastor Ahlmann paa Egen Kirkegaard, hvor han blev nedsat i den murede begravelse ved siden af sin hustru og to børn: datteren Margaretha Marie og sønnen Iver. Denne grav blev senere paa pastor Ahlmans forlangende flyttet under det paa skud, at der derfra trængte en forærvet lugt ind i sacristiet. En ligsten blev lagt paa graven, paa hvilken læses følgende indskrift:

"Herunder er hvilested for det Jordiske af agtbare og velkornne Mand Nikolai Ernst Andersen af Østerholm, født 1723 den 17. januar, død 1804 d. 16. august, tilligemed sin kjærlige Egtemage dyndede og dynderede Dorothea Maria Andersen, født 1738 d. 27. juli og død 1788 d. 28. Decbr.

Det er en smuk, stor sten. Paa den findes en engel udfugget, der holder i haanden et blad; herpaa læses: "Memento mori" — "betænk at Du skal dø".

Nikolai Ernst Andersen og hustru Dorothea Maria Iversdatter Bonde havde i deres ægteskab følgende børn, der opnaaede den voksne alder:

A) Marie Elisabeth; B) Margaretha Marie; C) Iver Andersen D) Anna Johanna og E) Klaus Andersen

Først behandles Margaretha Marie som den eldste af Børnene:

..A. Margaretha Marie Andersen gift Hollander.

Margaretha Marie Andersen, født 1 maj 1766 paa Nørreborg, død den 24. maj, opkaldt efter farmoderen. Hun blev 1784 den 2. april gift med Peter Hansen (brylluppet stod paa Gammelgaard). Han var en søn af Hans Hollander, der ejede et sted i Kattrup, som kaldes "o Fik". Han var sørgende og har vistnok boet paa Nørreborg i det sted, som hendes fader ejede, men da hun efter et kort ægteskab døde barnløs, fortælles det, at familien igen tog alt tilbage, hvad hun havde bragt hem i medgift. En del har den jo vistnok taget, men at han intet skulle have beholdt kan neppe tænkes, da han med sin familie i tretiden vedblev at vise oprigtig godhed og kærlighed for den skades familie, hvad vist ikke havde været tilfældet, dersom hendes forældre havde vist sig haardt og strenge imod ham. Hun døde i en haard barselsang efter tvillinger, der maatte parteres fra hende anno 178. og blev paa den augustensborgske ligvogn ført til Egen Kirkegaard, hvor hun blev nedsat i den murede begravelse.

Efter hendes død blev Peter Hansen Hollander den 16. november 1787 gift med Anna Maria Jensen, en datter af bager Jakob Jensen paa

Noraborg. Hun var enke efter Frederik Jakob Petersen, ejer af Philipsborg i Ullerup sogn, Sundved. Da han 1786 var død uden arken, havde den Petersenske familie paa lignende maade krævet alt tilbage, hvad han havde bragt ind i ægteskabet. Saaledes skal der begge være overgaaet den samme skæbne. Med hende fik Peter Hansen Hollaender svigerfaderens bageri og sted paa Noraborg. Det er det sted, der senere har tilhørt købmand Frants Petersen. Han opgav nu seer og drev bageriet, idet han altid holdt svensk. Han og hans hustru var meget brave og ægtværdige folk. Peter Hansen Hollaender havde med sin anden hustru tre børn:

- a) Frederik Jakob Hollaender, født 1789 og konfirmeret 1803. Han fik faderens sted, solgte det til købmand Frants Petersen og købte derimod Jes Dahls sted udenfor byen, hvortil lød et Holmboe boel, som havde ligget til hans faders sted i byen. Han var symand og blev meget hyppigt brugt som curator. Han var gift med to søstre, datter af kok Iversen paa Augustenberg. Han døde 1845 og efterlod sig blot en søn: Peter Hollaender, ejer af sin faders sted paa Noraborg.

Anmærkning ved C. Maibøll: Den nævnte herskabelig kok Andreas Iversen paa Augustenberg stammede fra Tandslet sogn. Han vidnes den 31. august 1781 til Sophie Charlotte, datter af hertugelig staldbetjent Johan Huhnholts (født 1719, død 1773, begr. Ketting den 1. august), som omkring 1745 blev gift med Maria, datter af gaardejer Henning Henningsen i Vollerup og anden hustru Karen Hansdatter, døbt Ulkebøl Kvanst 1712, død i Augustenberg 1778, begr. Ketting den 30. marts.

- b) Hans Hollaender, født 1791, konf. 1806, gik til søs og rald i en ung alder over bord.
- c) Peter Hansen Hollaender, født 1796, konf. 1811. Han lærte handelen og blev gift med en jomfru Lina i Sønderborg og fik med hende sin svigerfaders sted, hvor han drev brænderi og kornhandel. 2 børn: 1) Christian Hollaender, ugift hjemme, og 2) Anna Hollaender, gift med købmand Johansen paa hendes faders sted. - Familien Hollaender har altid været en god danskmaadet familie.

Anmærkning ved C. Maibøll: Peter Hansen Hollaender fødtes i henhold til Sønderborg kirkebog den 29. maj 1797 paa Noraborg og døde som ihv. købmand i Sønderborg den 28. november 1880, begr. den 2. december. Hans hustru Helene, datter af købmand Christian Jørgensen Lina (fra Støbro) og hustru Margrethe K. Jessen, døde 46 år 7 m. Kl. dage gl. den 24. maj 1852, begr. den 29. maj. sønnen Christian Jørgen Hollaender nævnes 1880 som ugift købmand i byen. Datteren Anne Marie var gift med købmand Jes Acolph Christian Nicolai Johannsen, søn af teglværksejer i Schobüll Nic Johannsen og hustru Anne Marie K. Thiesen, født i 1803 ved Lykøborg død 60 år 11. måneder gl. den 7. august 1890. Hans enke Anna Johannsen født Hollaender, som i de sidste leveaar opholdt sig i byens St. Jørgens hospital, døde 82 år gammel den 10. december 1915. ukenat herkomst !!!

B. Maria Elisabeth Andersen gift Frost

Nik. Ernst Andersens anden datter Maria Elisabeth fødtes paa Noraborg i juli 1788 og døptes her den 26. juli. Han blev den 1. januar 1781 gift med Christian Frost, skipper paa Noraborg og ejer af kroen i Svenstrup, søn af Christian Frost og anden hustru Dorothea Margaretha Petersen, døbt i Svenstrup den 10. september 1754, død i Noraborg den 31. januar 1801. Hustruen døde sammesteds den 24. oktober 1807.

C. I V E R A n d e r s e n

opkaldt efter morfaderen, født 1688 paa Østerholm. Han var et meget stille og beskedent ungt menneske. 1794 den 22. februar døde mandsj. Iver Andersen, gammel 28 år. Han blev ihjelslået af et træ i skoven

B. Anna Johanna Andersen, gift Knudsen

Hun fødtes paa Østerholm i juli 1768 og døbtes 6.p.trinitatis den 20.juli i Egen Kirke.Den 21.oktober 1790 blev hun paa Gammelgaard viet til Johan Peter Knudsen,født i Ketting den 18.oktober 1768 som søn af kromann Johan Peter Knudsen og hustru Anne Christine Wrang, fød paa Lyholm den 4.september 1831.Saken flyttede til Østerholm og døde her den 27.marts 1831.

Anmærkning : Se "Et herregæstebryllup paa Als 1790" i Sønderjysk Maaasskrift " 1900, side 17 - 22.

K. K l a u s A n d e r s e n t i l L u n a s g a a r d

Klaus Andersen, yngste søn af Mik.Ernst Andersen og hustru Dorotea Marie Iversantter Bonas paa Østerholms stamparcel, er født her 1770 og døbtes i Egen kirke Lørdagen efter som.septuagesim.Kfter sin konfirmation blev han hjemme paa Gammelgaard.Han var et meget smukt menneske,men meget var temmelig korskængelig og inabilisk af sig.I en ung alder blev han forlovet med jomfru Christina Margaretha Petersen eldste datter af afdøde forpagter Lorents Petersen paa Rumohrsgaard, hvilken gaara hendes mor Mette Kathrine Petersen x.Boysen endnu havde i forpagtning.Her var hun født 1772 i december.Der var stor glæde i familien paa begge sider over denne forlovelse.Navnlig var hendes moder meget glad derved,da fatter Andersen let vilde kunne skaffe sin søn i vej.Den 23.nov.1791 fik de kongel.bevilling til at lase sig viden foregaaende forlovelse og proclamation fra præikestolen.1792 den 27.april blev monsj.Klaus Andersen viet til jomfru Christine Margaretha Petersen af Rumohrsgaard.Her stod et stort bryllup,hvortil mange familier fra Nordborg var indbudne foruden mange andre rundt omkring fra de korskellige egne paa landet.Det er saa ofte bleven fortalt,at samme dag,som dette bryllup blev holdt,overgik den store ulkkelige Nordborg,der næsten helt gik op i luer,og da veakkommene bryllupsgæster kom hjem,smad de alt nedbrændt.Det stemmer dog ikke helt;thi Nordborgs brand skete den 16.april,altsaa 11 dage tidligere.Men da der vist man ligge nogen sandhed til grund,næmlig den,at en stor del af de bekendte familier paa Nordborg dengang ulykken passerede,var borte til et gilde paa Rumohrsgaard,antager jeg,at det har været et slags fæstest eller forlovelsesgilde(da de blev indskrevne hos præsten) hvilket er gamet forud for brylluppet. Det var et slent skaar i bryllupsglæden;thi ulykken ramte en del af deres nærmeste familie.Selv de huse,som Mik.Ernst Andersen og madam Petersen ejede paa Nordborg,var blevet luernes bytte.

Faderen maatte nu se at skaffe sin søn i vej,og kort efter købte han stamparcelen af Lunasgaard i Ullerup sogn,Sundved,der 1791 var bleven udparcelleret.Det var en smuk ejendom paa 70 td.a 320 kvadratreder med gode bygninger,der var blevet underkastet en større reparation.i aaret 1764 .- Det er bleven fortalt,at han i alt fik af sin fader til at købe Lunasgaard for : 18,000 rdl.Det er dog næppe rigtigt(se opgørelsen side 10),og Lunasgaard kan næppe have kostet saa meget.Han havde vist for mange penge til sin ræmighed,og det blev hans ulykke og forærvelse.Han blev en sødland og satte snart alt overstyr.Paa Lunasgaard blev han kun i seks til syv aar;saas maatte han atter gaa fra den.Han kom da til Nordborg og boede nogle aar i det hus,der tilhørte svogeren Boy Petersen.Han var vel endnu en ret pæn mand,men heller ikke her forstod han at holde hus med det han havde.Saa døde hans kone,og Klaus Andersen blev ualemt forralden til Erik.Da forpagtningen af Rumohrsgaard ualøb 1806,kom Boy Petersen tilbage til Nordborg,hvor han nu havde brug for sit eget hus.Familien havde nu ikke stort tilovers for Klaus Andersen.Den tog sig af børnene og krelste lidt af de penge til dem,der endnu var tilbage.Han selv lejede de ind til en fattig familie nede ved bækken,hvor han i sin

Iordalene tilstana endte sine dage i usselhed og elendighed. - Klaus Andersen havde med sin hustru Christine Margaretha Petersen to sønner : Nikolai Ernst Andersen og Lorentz Andersen

1. Nikolai Ernst Andersen, født 1794 paa Lundsgaard i Ullerup sogn. blev opdraget paa Lysholm hos faderen Anna Johanne Knudsen og kom efter konfirmationen i gartnerlære hos gartner Hansus paa Augustenberg. Meningen var vel nok, at han engang skulde have haft Lysholm efter de gamle, men hans plejefader Johan Peter Knudsen kunde aldrig ret glemme, at han engang gik hen og laante 200 rdl. i hans navn hos Kregh i Lilleballe. Herover blev han meget vred og vilde ikke se ham for sine øjne. Han tog til København og fik en plads hos slotsgartner Peter Lindegaard ved Rosenborg slotshave. Her var han fra 1822 til 1832, da præst Fangel studerede. Da han var et smukt menneske, brav og god, derhos dygtig og paalidelig, satte hans principal nogen pris paa ham. Men desværre havde han arvet noget af sin faders karakter: han kunde ikke holde sammen paa sine penge, og var altid i pengeforlegenhed. Det var vel heller ikke irrt for, at han usikkert havde lyst til at svire. 1836 kom han paa besøg hos sin gamle tante, der fra Lysholm var flyttet til Østerholm, og han blev her til hun døde og arven efter hende blev delt 1849. Her viste han sig fra en smuk side, idet han ikke vilde deltage i Madam Thomsons renker for at i sit testamentet kulakstet, uagtet hun gjorde alt for at overtale ham og han nok kunde trænge til alt, hvad han kunde få. Da han havde fået sin arvepart, rejste han tilbage til hovedstaden. 1850 hørte vi fra ham, da han søgte en noget paa sukke til sin broders datter Anne, der dengang var tre år gammel. Siden skal han have arbejdet ved en privat have paa Strandvejen, men derefter forsvinder hans navn spor aldeles. Han var et godt menneske, men svag af karakter, og han kunde have haft det godt, dersom han selv havde villet det. Han var ugift og er desværre vist end i armod og elendighed ligesom faderen.
2. Lorentz Andersen født 179. paa Lundsgaard, opkaldt efter morfaderen og efter moderens sø søn opdraget af den Petersenske familie. Han lærte landvæsen paa Kegnsgaard; derefter var han et år paa Lysholm, senere han købte en gaard i Tøftlund, som han efter nogle års forløb atter maatte gaa fra. Derefter blev han mejeriforpagter paa Hovgaard i Høptrup sogn ved Haderslev. Denne gaard ejedes af hr. Hallesen, og han var gift med en søster til dennes kone. I en del år var han til sist skovfoged paa Løitmark i Schwansen, tilhørende hertug Carl af Lyksborg. Han har rimeligvis ogsaa haft en gaard i Angel. Han har haft penge til læns af den gamle tante paa Lysholm, efter hvem han ogsaa i 1848 fik en arvepart. Han var isvrigt en ordentlig, strabsom og retskaffen mand. En søn af ham har været paa Hartspring for at lære landvæsenet. Ellers vides isvrigt ikke synnerligt om ham og hans familie.

Familien Andersen : Linien Nordborg

.....
Frants Andersen , fød 1788

Frants Andersen, en søn af hollænder Klaus Andersen og hustru Margaretha Andersen, er født paa Rosgaard i Angel den 17. marts 1788, hvor hans fader dengang var forpagter. Han fik efter sin faders død saakaldte Aichelbergske gods, der bestod af et boel fra Holm tilligemed en del jord fra Købing (Nordborg). Det var bleven oprettet 1678 med sædvanlige friheder for en amtmand Joh. Frants v. Aichelberg. 1766 døde hans fader, men da han selv ofte havde et eller andet i forpagtning, opholdt han sig kun sjældent paa Nordborg, og stedet her var derfor hyp

lejet ud til Krenneke; saaledes boede her i nogle aar fra 1765 amtmand baron Johann Wilhelm Feuxel v. Pirekenssee. Først var Frants Andersens forpagter i Angel. 1772 kinaes han paa Noreberg; siden er han forpagter paa Ballegaard i Ullerup sogn, hvor han aede den 4. november 1788 i en alder af 60 aar. Han blev ogsaa ikke begravet i Ullerup, men ført til Noreberg kirkegaard. Han var to gange gift. 1784 den 12. november blev enkemand hr. Frants Andersen trelovet til jomfru Anna Katharine Ohlsen af Noreberg. Forlovere var hr. Jørgen Thomsen af Hartspring og Christian Jakob Ohlsen af Noreberg. Endnu samme aar blev han gift. Denne hans enke boede i en del aar i et hus i Skomagergade, som senere tilhørte en gammel mand Rasmus N., der i mange aar tjente hos købmand Fangel i Noreberg. Hun rik her afdødt fra Frants Andersens sted. Hun aede 1807 den 1. februar. En ligsten ønsker endnu deres grav paa Noreberg kirkegaard med følgende inskript:

"Die Gebeine von Weil. Hr. Frants Andersen geb. auf Rosgaard in Angeln d. 17. März 1728, gestorben auf Ballegaard d. 4. Novbr. 1788 und seines zweiten Ehegattin Anna Katharina Andersen, geb. Ohlsen in Noreburg d. 28. Jan. 1782, gest. am 1sten Febr. 1807 und deren einzigen Sohne Claus Andersen geb. 11. May 1788, gestorb. d. 18. Febr. 1808 ruhen unter diesen Steine. - Lebet wie Du, wenn Du stirbest, wünschen wirst gelebt zu haben."

Det er en meget smuk, stor Sten paa Kirkens sydlige side,

Frants Andersen havde følgende børn i begge ægteskaber:

- A) Anna Margaretha Andersen, gift Petersen. Født 1761, konn. i Noreberg kirke af provst Holger Fangel 1776 i en alder af 14 1/2 aar. 1782 opholder hun sig ugift paa Noreberg. 1787 den 28. september blev hun hjemmeviet til ungkarl Jørgen Petersen Møller af Hagenbjerg. Forlovere var Otto Frederik Ahlmann, købmand paa Noreberg, og Nikolai Ernst Andersen, forpagter paa Gammelgaard. Han rik sin faders sted med møllen i Hagenbjerg, som han havde opført samme aar. Jørgen Petersen var en fornuftig og brav mand, der stod sig godt. Hans kone var derimod ikke rii for mærkelige nykker, der let blev til latterlighed, da hun i grunden tillige var dum og indskrænket. Manden havde en del familie i Hagenbjerg der alle havde til bopæstaaen, og hun kunne ikke godt finde sig i, at de sagde "du" til hende. De boede i Hagenbjerg fra 1787 til 1796; saa solgte hun møllen til Peter Johansen af Kegnæs og flyttede til Noreberg, byggede en ny mølle lidt uden for byen og lagde dertil de Noreberg parcellister, der havde været tvangspligtige til Hagenbjerg mølle. De havde kun to sønner

- 1) Peter Petersen, født 1788 i december, døbt den 3. januar 1789, konn. 1806. Han var gammel, inden han rik sin faders sted og blev gift med Dorteia Mynster af Noreberg, der tjente hos ham. Han var en brav og skikkelig mand, men han vilde nok lidt stort og rint uden altid at forstaa det. De har altid været gode dansksindede folk. Børn:

- a) Anna Margaretha Petersen, blev 1807 g.m. Hans Johnsen Møller, en søn af ovenn. møller Peter Johansen i Hagenbjerg. Da hun aede efter et aars ægteskab, solgte han møllen og stædet til Hans Hansen fra Vestermølle og har siden haft Meis Mølle i forpagtning. Nu har han kro og skenk i Noreberg.
- b) Jørgen Petersen, har haft glædsalg i Sønderborg.
- c) Maria Petersen, jomfru hos kammerraad Penger, Augustenborg, og flere steder, fortrinlig ubetalt, 1880 i Fyn.
- d) Laura Petersen, i. t. jomfru og husbestyrerinde for møller Klausen i Røskøbing.
- e) Juartha Theodora Petersen
- 2) Frants Petersen, født 1795 i januar, Hagenbjerg, døbt den 24. januar. Han købte Frederik Jakob Hollnæsers sted paa Noreberg og nedsatte sig som købmand. Først gik handelen

ret godt, men da der kom flere handlende og han ikke af tid behandlede folk særligt, gik det temmelig tilbage for ham. Han døde 1863 og var gift med sin kusine Katharine Petersen fra Angel. De var i mønstning til broderens familie meget tysksindede. Det var altid noget fornemt og stort paa den tid. syv børn : a - g

- a) Jakob Petersen, født 1828, lærte handelen, men har i mange år været paa Slesvig daareanstalt.
- b) Katharine Petersen, g.m. Thomas Thomsen, gæstgiver ved Byvig.
- c) Frants Petersen, lærte landvæsen 1848-50 paa Lys-holm, har siden haft en ejendom i Sverige.
- d) Fransisen Petersen, blev gift med købmand Peter Schjelt i Nøraborg. Hun er død.
- e) Christine Petersen, blev gift med iriiskelelærer Fraserik Chlerich, først i Rgen, nu i Brænger. Han er ogsaa fra Nøraborg.
- f) Halvins Petersen, blev gift med hører Moog i Brønballe. Han er ligeledes fra Nøraborg
- g) Christina Petersen, bagerensvend

B. Peter Andersen, en søn af hr. Frants Andersen paa Nøraborg, var født 1764 og blev konf. i Nøraborg 1779, gl. 15 år. Han fik sin faders sted paa Nøraborg, den saakaldte Aichelbergske gaard. Han iriede flere steder, skøe for højt og fik en kurv, først til Cancelliraad Chr. C. Dreschers datter Henriette Auguste (siden gift med husfoged H. Riemele), saa til Mette Marie Vogelsang paa Solbjerggaard (siden gift med provst Holger Fangel, Nøraborg). Han blev gift 1789; han hustru hed vistnok Marie Molt og har iormodentlig været fra Fynshav. Ved den store brand 1792 rantes ogsaa hans sted, der blev opført i en nuværende stil. Han levede endnu 1805, men 1810 var han død. Han endede slemt i sine sidste år; man fandt ham liggende død oppe i et hjørne af deres irugthave. Enken blev atter gift med Nikolai Moog fra Elstrup, en dygtig og stræbsom mand, der efter hustruens død agtede nutter Svendsens, der havde holdt kro og bevertning paa Nøraborg. De boede i mange år paa aften og bebodde et lille hus i Storegade, der ved deres afgang tilslut stesammen Frants Andersen.

B ø r n :

- 1) Peter Molt Andersen, født 1790 og konfirmeret 1805. Han kom til søs og var tilligemed Nikolai Ernst Frost i engelsk Iangenskab. Han døde tidlig.
2. Frants Andersen, født 1794 og konf. 1810. Han var arving til den Aichelbergske gaard med de saelige iriheeder. Det var et pent og godt sted, paa hvilket der kunde holdes fire heste og 14 - 16 køer, og der gik ingen skat af det. Familien har vist ofte bilat sig en smule ind af denne herlighed, og derfor sagde hans stesøster Mik. Moos "min stesøn Frants kan saa, hvem han peger paa. Det gik dog ikke saa let, da Frants i sine unge dage var en iorkængelig nar, dertil meget dum og inaskrænket, hvorfra han i alles øjne gjaldt for en latterlig person. Hans mange mislykkede irierier gav anledning til byen spot. Han blev afmalet paa sin port med 10 bunadsse kurve, langt om længe blev han gift med en jomfru Egidius fra Skedsbølgaard i Sundeved, som hendes ienslere siden solgte, boede en kort tid paa Nøraborg og købte derefter en gaard paa Møen. Frants Andersen fik ikke blot penge med konen, men han fik i hende en dygtig og iornurtig kone. Derfor saa han i ret gode køer, omkaant han havde en meget stor børneklok. Han delte stedet mellem to af sine sønner, saa den ene fik jorden paa Holm mark og byggede i "Ulabjerg", mens den anden fik isædestedet med jorden i Nøraborg Irløkke. Det smukke sted blev derved i grunden sønnet. Han var en meget høj

lang og smal mand, der var tysksindet, mens hans kone og børn nærmest var dansksindede. 1849 lod han bruge til at bære en tysk admsø omkring, og da man kom paa spær derefter, flygtede han over paa hin side, og da krigen begyndte paa ny, maatte han blive længere tid paa Sundøved. Han var ogsaa blandaet de "Saler", der trak hertugens vogn til slottet, da denne 1868 arlagde et besøg i Gransten. Han havde tolv børn, og derfor skulde den 18. have navnet "Dusenius".

- a) Marie Andersen, død, gift med en skolelærer i Jylland
- b) Christen Andersen, iik stedet "Uldbjerg", gift med Ida Klau-
sen, en datter af skolelærer Klausen i Okseby, iik med hende
liik formue. De er begge meget formitige og stræbsomme iokk.
- c) Wilhelmine Andersen, almindelig kaldt Mine, ugift hos moren
paa axtøgt (død).
- d) Nikolai Andersen, iik stedet i byen Nørreborg.
- e) Sophie Andersen, blev gift med hr. Lauritz Brønsen paa
Nørreborg.

Anmærkning ved C.M.: Regina Sophia Andersen, datter af gaardejer
Frans Andersen og hustru Bodelaine Christina Egidius, iokk
Nørreborg den 19. maj 1831, dødt den 18. juni, død sst. den 22. fe-
bruar 1918, begravet den 28. k., blev den 10. marts 1854 i Nørre-
borg gift med Jens Lauritz Brønsen, iokk i Nørreborg den 7. de-
cember 1818, dødt den 23. dec., død sst. den 11. juli 1908, bgr.
den 18. juli, gaardejer i Nørreborg, søn af skibsfører og gaarde-
ejer i Nørreborg August Friderich Brønsen og hustru Birgitte
Jørgensen. (efter Sven Houmøller og Otto Kryek: "Familien
Brønsen fra Nørreborg, side 18 og 20-21.)

- f) Ernst Andersen rejste til Amerika, opholdt sig der nogle
aar, vendte tilbage og døde i hjemmet.
- g) Peter Andersen, lærte landbrug paa Lysholm, rejste til Ame-
rika og døde der.
- h) Fransiska Andersen, blev gift med skolelærer og sogn Klau-
sen i Hagenbjerg
- i) Hans Andersen, har en gaard i Holm i forpagtning, en meget
dygtig og vindskibelig landmand.
- j) Thomas Andersen, har været mællersvend.

EMMEXVIALXXIX

- k) Emma Victoria Andersen, gift med købmand Christian Fangel
paa Nørreborg, død som enke i København i juli 1910.

Anmærkning ved C.M.: Emma Victoria Andersen, iokk i Nørreborg
den 22. maj 1839, død i København den 18. juli 1910, viet Nørre-
borg den 18. sept. 1862 til Måppel Christian Fangel, købmand
sst. iokk i Nørreborg den 21. januar 1839, død i København den
28. nov. 1903, søn af købmand Peder Gonne Fangel og Catharina
Christina Thomsen. Fangel harte efter 1864 til de ledende
danske i Nørreborg, han var kirkeoldeste, medlem af byrådet,
af bestyrelsen for Nørreborg nationale forening "Concordia".
Han to senere ophold i København. (Personaliahist. Tidsskrift,
1902, side 17)

1.

O. Helena Andersen en datter af den eldste hr. Frants Andersen paa
Nørreborg, var iokk 1766 og blev konk. paa Nørreborg
1780, 14 aar gammel. Hun blev gift med hr. Klaus Jepsen, gæstgiver paa
Nørreborg, søn af gæstgiver Andreas Jepsen sst. iokk 1763 og konk. 1778
14 1/2 aar gi. Hans koder ejede det store sted, som hr. Lorentsen nu
har, arev gæstgiveri, hvilket sønnen iik efter ham. Senere solgte han
stedet til Boy Petersen og trak sig da tilbage paa axtøgt i stedet
ved siden af. Han og hustruen blev gamle iokk og levede endnu 1840. De
havde kun en datter, der blev gift med hr. Jes Thomsen, en søn af den
saakaldte rige købmand Jes Thomsen paa Nørreborg.

D. Klaus Andersen, en søn af hr. Frants Andersen den eldste og anden
hustru Anna Katharine

Anne Kathrine Ohlsen, født paa Herdberg 1788, konfirmeret sammesteds 1801 i en alder af 12 1/2aar. Han ogde hjemme hos moderen den 18. februar 1802.

Overstigt over indholdet

XX

Familien ANDERSEN OG SINE MED DEN HANDEHØRGENDE FAMILIER.

<u>Stamtavle, der viser slægtskabsforholdet</u>	side 1
<u>Familien Andersen, linien Østerholm</u>	side 1 - 13
1. J o s A n d e r s e n , hollnæer	side 1
2. K l a u s A n d e r s e n , hollnæer	side 1 - 2
3. N i k o l a i E r n s t A n d e r s e n	side 3
hans testamente	side 8 - 9
hans arvtogt	side 9
A. <u>MARARETHA MARIE ANDERSEN, gift HOLLNÆER</u>	side 10 - 11
B. <u>MARIE ELISABETH ANDERSEN, gift FROST</u>	side 11
C. <u>IVOX ANDERSEN</u>	side 11
D. <u>ANNA JOHANNA ANDERSEN, gift KRUMHOLTZ</u>	side 12
til Lysholm	side 12
E. <u>KLAUS ANDERSEN</u> til Lunasgaard i	side 12 - 13
Ullerup sogn	side 12 - 13
1. Nikolai Ernst Andersen, gartner	side 13
2. Lorents Andersen, skovfoged paa Loitmark	side 13
<u>Familien Andersen, linien Herdberg</u>	side 13 - 17
.....	
1. <u>FRANTS ANDERSEN, Iorpagter paa Bailegaard</u>	side 14
A. <u>ANNA MARARETHA ANDERSEN, gift PETERSEN</u>	side 14 - 15
B. <u>PETER ANDERSEN, Herdberg.</u>	side 15 - 16
C. <u>HELENA ANDERSEN, gift med KLAUS JENSEN,</u>	side 16
gaatgiver paa Herdberg	side 16
D. <u>KLAUS ANDERSEN i Herdberg</u>	side 16 - 17

Alfabatisk navneliste til Familien Andersen ved Chr. Maibøll

(kun mandnavne)

	side
A h l m a n n , Hans, sognepræst i Egen	10
" " , Otte Fricarich, købmand i Nøraborg	14
V. Alcheberg, Johann Frants, amtmand i Nøraborg	13 og 2
Andersen, Familien, linien Nøraborg	13 - 17
" " linien Østerholm	1 - 13
" Christen, Ulebørg ved Nøraborg	16
" Frans, " 7 13 16 og 16	16
" H a n s , lensmand i Holm ved Nøraborg	16
" I v e r , Østerholm	7. 10 og 11
" Jørgen, forpagter paa Kegnsgaara	7
" J e s , hollænder (stammaeren)	1
" Klaus , Nøraborg 1801 - 1802	16 - 17
" " paa Lunsgaara, Sunneved 8.10 og 12 - 13	1 - 2
" " hollænder paa Hartstrup	13
" Lorents, skovfoged	16
" Nikolai, Nøraborg	1.8-13.17
" Nikolai Ernst, Østerholm og Gammelgaard	16
" Peter, Amerika	9
" " Nøraborg	16
" " " Isat 1764	16
" Peter Molt, sømand	1
" Statius, Isat 1709 paa Hartstrup	16
" Thomas, møblerstuen	7
B o n a e , Iver, Karlshøj, Asserballe sogn	7
Boysen, Familien, paa Majbølgaard	7
Boisen, Hans Peter, forpagter paa Werthemine	9
Boysen, Lorents, forpagter paa Kiding	10
Bøcker, Rasmus, Østerholm	3
Branat, Johannes, forpagter paa Østerholm	3
Bredersen, Jørgen , Østerholm	16
Brorsen, August Fricarich, skibsfører i Nøraborg	3
" Christian August , fiskemester "	16
" Laurits, "	1 og 2
Christensen, Hans, møller paa Østerholm mølle	16
Clausen, lærer i Okseøl	14
" møller i Brækbying	10
Cortsen, Hr. (form. Nikolau C., brofoged i Sønderberg)	11
D a h l . Jes, Nøraborg	16
Drescher, Christian G. kancelliraad i Nøraborg	10
D e j o n , Asbenraa	10
E r n s t , Jacob , Asserballekov	16
Fangel, Christian, købmand i Nøraborg	16
" Helger, præst i Nøraborg	16
" Peter Gemme , købmand i Nøraborg	14
Fenger, H. Fr., kammermand, ejer af Augustenberg herregaard	10
Frederiksen, Jens, Sønderberg (købmand, søn af gæstgæver Frederik Jensen, Gæstgæver)	7
Friebert, forpagter paa Rønhave	11
Frost, Christian, sen. skipper og hører i Svenstrup	9
" " skipper, Nøraborg 1. 8. 9. 11	10
F u r s e n , E. G. herrestoged i Nøraborg	13
Gerrissen, Fricarich , rammand i Sønderberg	7
Gallesen, ejer af Hovgaard i Høptrup sogn	1
Hansen, Christen , Østerholm mølle	14
" Christian " "	16
" H a n s , fra Vesterballe	1
H e e r , christian, almsted	10

	Side
Henningsen, Henning, gaardejer i Vollerup, Ulkebøl sogn	11
(se Knibøll-Slægten fra Als)	
" Henrik Gerhard, Werthemine	7
von Hohenstille, Johann Ludwig Wolff, Amtmand	x
Hollander, Christian Jørgen, købmand i Sønderborg	11
" Frederik Jacob, Nøraborg	11 og 14
" H a n s , sømand	11
" " Katrya	10
" J e s (Andersen)	1
" P e t e r , Nøraborg	11
" Peter Hansen, købmand i Sønderborg	11
" " skolarer i Nøraborg	10 - 11
Huhholts, Johann, hertugelig staldbetjent i Augustenborg	11
Iversen, Anders, fra Tanaslet, fyrstelig kok , "	11
Jacobsen, Claus	9
J e n s e n , Hans	9
J e p s e n , Andreas , gæstgiver i Nøraborg	16
" Jakob, bager i Nøraborg	10 - 11
" Klaus, gæstgiver "	16
J e s s e n , Thomas , ved Lyngshavn	1 og 2
Johansen, Hans, møller i Hagenbjerg	
Johannsen, Jes Adolph Christian Nicolai, købmand i Sønderborg	11
" H i s , teglværksejer i Schøbüll	11
Johansen, Peter , møller i Hagenbjerg	14
J u h l e r , Jes, Østerholm	7
" Jes Christensen, gartner i Østerholm	x og 3 . 5
Jørgensen, Ni, Augustenborg herregaard	
Knudsen, Johan Peter, Lysholm	7 . 9 . 10 og 12
Kramer, Christian, Sønderbjerg	9
K r o g h , Lillensle	13
Leimann, Christian, Asserballe	3
L i n d , Christian Jørgensen, købmand i Sønderborg	11
(fra Stejbre, Egen sogn)	
Lindgaard, Peter, slotsgartner ved Rosenberg, København	13
Lorentsen , Hr. muligvis i Sønderborg	10
" Lorents, sognepræst i Asserballe, senere i Ulkebøl	3
M a g n u s , Christen, Østerholm	6
M a t s e n , Peter, husfoged (vist identisk med den senere herredsfoged)	2
M e e s , Familie , paa Nørberg	3
" bager i Breballe	15
" Nicolai, fra Elstrup	15
Meritsen, Jørgen, Iorpagter paa Gammelgaard	5
M i l l e r , Jens, Løjtnant	10
Nielsen, Markus, Augustenborg	9
Ochlerich, Frederik, iriskolelærer i Nøraborg	15
O h l s e n , Christian Jakob i Nøraborg	14
Paulsen, Tycho, sognepræst i Svenstrup	3
Petersen, Andreas, ejer af Kvers luegaard	6
" B e y , Nøraborg (fra Werthemine)	12 og 16
" Christian, bagervend	16
" Frants, landmand i Sverige	15
" " købmand i Nøraborg	11 og 14 - 16

	Rind
Petersen, Frederik Jacob, ejer af Philipsborg, Ullerup sogn	11
" M a n s , ejer af Kvarns ladegaard	6
" Jørgen, skotsjæubrikant i København	6
" " købt 1828, gik haneløvejen	15
" " elhandler i Sanderberg	14
" " møller i Hagenbjerg	14
" Lorenz, Iorpagter paa Runehrsgaard 7 og	12
" Peter, fuldmægtig paa Noraberg amtstue 6 og	9
" Peter, møller i Hagenbjerg Noraberg	14
" Steffen, gartner i Østerholm 2 og	3
" S ø n k e , ejer af Kvarns ladegaard	6
Pialtz , Christian Georg, herredstoged i Noraberg	2
Plagge, Statius, Iorvalter paa Sandbjerg og Hartspring	1
P o s s , Alexander, Iorvalter paa Gammelgaard	6
" Jørgen Wilhelm, sognepræst i Okstøl	6
R i e g e l s , Hans, huseged i Nordborg (se Bricks)	15
Schmidt, Peter, købmand i Noraberg	15
Skomager, Thomas, Ketting	9
Thaysen, Pøleværk i Tanaslet sogn,	9
Thomsen, Jes, skibareder i Noraberg 1. 2. 3. og 7	
" " jun. " "	16
" Jørgen, proprietær paa Hartspring 1. 7 og 14	
" Thomas, gæstgiver i Dyvig	16
" Thomas, købmand i Noraberg (Iornavnet er vist Jes)	1
" " ejer af Hartspring	1
Tillemann, Johan Georg, herredstoged i Noraberg	4
Unversagt, kammer skriver i Augustenborg	4
den 22. juli 1777 som kammer skriver og herredstoged, gift 7. nov. 1764 som kammer tjener med Marie Elisabeth Steingard, der døde 77 1/2 aar d. 10. okt. 1796	4
V o g t , Hans , paa Karlshøj, Asserballe sogn	9
Vogelsang, Peter Diederichsen, purcellist paa Bolnesager	6
Winther, Diederich Ernst, køkkenskriver paa Østerholm	3
W i t t e , husstoged, Østerholm	3
W r a n g , Jacob, kronan og haker i Ketting 2 og	3
Z i n e k , Andreas , Noraberg	3

oooooooooooooooooooo
 ++++++
 ooooooooooooooooooooo

Skrevet i tiden fra den 1. december 1955 til den 17. januar 1956

Jejving , den 17. januar 1956

Jes. Marshall

Tilføjelser til familien Andersen, linderne Østerholm og Nordborg,
 efter Christian Knudsen samlinger til familiehistorien, bind V,
 side 14 - 17

til side 2 ff. Klaus Andersen, død 1766;

Anno 1740 er Klaus Andersen vistnok blevet ejer af den Aichelbergske gaard, men derfor kan han godt endnu have været forpagter. 1745 boede han dog paa Nordborg. 1758 den 27. juni blev Sr. Klaus Andersens hustru paa Nordborg begravet. 1759 den 27. december blev Klaus Andersen trolovet og 1760 den 18. januar gift med Ingeborg Hansdatter af Ullerup. Dette giftemaal har sikkert hans voksne børn med. Det var et nødvendigheds-ægteskab. Hun har rimeligvis tjent ham som pige eller husholderske og været af simpel stand. 1765 den 10. april blev begravet Klaus Andersens kone paa Nordborg. 1765 den 16. juli blev Klaus Andersen i Nordborg begravet. (Nordborg kirkebog). Hun døde efter barselsang. B ø r n :

- a) Margaretha Maria Andersen, døbt 1760 den 1. maj.
- b) Katharina Kirstine Andersen, døbt 1761 den 24. september. 1763 den 18. juli blev Klaus Andersens datter paa Nordborg begravet. Dog kan det ikke ses, om det er denne eller den foregaaende, der er død.
- c) Anno 1762 den 25. september blev Klaus Andersens tvende dødfødte børn paa Nordborg begravede.
- e) Anno 1764 den 19. januar blev Klaus Andersens dødfødte søn paa Nordborg begravet.
- f) Anno 1765 den 3. april blev Klaus Andersens dødfødte datter paa Nordborg begravet.

Eleonora Elisabeth Andersen (til side 2, nr. 1.)

Eleonora Elisabeth Andersen, født 1721, har ikke været gift med møller Hans Christensen af Østerholm mølle. 1743 den 20. oktober blev Christian Christensen Leymann af Atserballe-Skov trolovet med Eleonora Elisabeth Andersen af Nordborg. Den 29. november blev Christian Christensen Leymann af Atserballe-skov g.m. Eleonora Elisabeth Andersen af Nordborg (Nordborg kirkebog). Christian Christensen Leymann var en søn af Christian Leymann i Adserballe-skov, der nævnes i tiden fra 1706 - 1715. Han var skibskaptajn. De levede endnu begge anno 1766. B ø r n :

- a) Maria Margaretha Leymann, født anno 1748. Hun nævnes 1767 og 1775. Hun blev gift med møller Christian Hansen paa Østerholm mølle.
- b) Eleonora Elisabeth Leymann, født 1762. Blandt fadderene ved hendes daab nævnes Jakob Wrang af Ketting og Steffen Petersen, gartner paa Østerholm.
- c) Christian Nicolai Leymann, født den 21. november 1766. Han blev holdt over daaben af Nikolai Andersen paa Nordborg (Adserballe kirkebog)
- d) Christian Leymann. Han blev skibskaptajn og sejlede for den rigtige købmand Jes Thomsen paa Nordborg. 1796 den 19. februar blev ved huskopulation ungarl skibskaptajn Christian Leymann af Adserballe-skov gift med jomfru Ellen Møeg af Nordborg. Forlovere: købmand Jes Thomsen og købmand Otto Frederik Ahlmann, begge paa Nordborg (Nordborg kirkebog). Med hende fik han et sted paa Nordborg, men døde efter et par aars ægteskab, hvorpaa enken atter blev gift med hr. Hennig Hagg, ejer af Meelsgaard

Nikolai Ernst Andersen, død 1804

Nikolai Ernst Andersen, ejer af Østerholms stamparcele, har haft flere børn end de paa side 10 ff. anførte. De var følgende :

- a) Margaretha Maria Andersen, født 1. maj maaned 1766 paa Nordborg. Hun blev døbt 1766 den 24. maj. Hun blev gift med skibskaptajn Peter Hansen Hollender.
- b) Marie Elisabeth Andersen, født paa Nordborg 1 juli 1768, døbt 26.

juli. Hun blev gift med skibskaptajn Christian Frost af Nordborg.

- c) Iver Andersen, født 1 april 1763 paa Nordborg, døbt den 19.4. 1766 den 27.maj blev Nikolai Andersen, forvalter paa Østerholm, hans søn Iver begravet, gammel tre aar.
- d) Ivar Andersen, født 1766 i juli paa Østerholm, døbt 10.søndag efter trinitatis den 3.august. Han døde 1794.
- e) Anna Johanna Andersen, født paa Østerholm juli 1768, døbt den 10. juli eller 6.søndag efter trin. Hun blev gift med Johan Peter Knudsen til Lysholm .
- f) KARL K l a u s Andersen, født 1770 i februar paa Østerholm, døbt lørdagen efter søndagen septuagesima den 17.februar. Han blev ejer af Lundegaard paa Sundeved.
- g) Nikolai Andersen, født anno 1771 paa Østerholm. Han døde samme aar.

Frederik Jakob Hollønder (til side 11 under a)

1817 den 29.april blev borger og indvaaner i Nordborg Sr.Frederik Jakob Hollønder, født 1788, en søn af bager og borger Peter Hansen Hollønder og hustru Anna Maria Jepsen i Nordborg, trolovet med jomfru Sophie Henriette Analie Iversen, født 1785, en datter af fyrstelig pensioneret mundkok paa Augustenborg Andreas Iversen og hustru Sophie Charlotte Muhnholts. Forloverne : hr. Boy Petersen og hr. Nikolai Ernst Frost, begge paa Nordborg 1819 den 20.maj blev enkemand Frederik Jakob Hollønder, borger i Nordborg, trolovet med jomfru Dorothea Louise Iversen af Augustenborg, født anno 1784 og en søster til den første hustru. Forloverne: hr. Boy Petersen og hr. Nikolai Ernst Frost, begge af Nordborg (Nordborg kirkebog). Iblødt andet var Hollønder i mange aar fornynder og kurator for den gamle madam Anne Johanne Knudsen paa Lysholm. - B e r n :

- a) Peter Hansen Hollønder, født 1818. Han fik sin faders sted og blev 1845 g.m. jomfru Sophie Michelsen, en datter af Smed Jens Michelsen paa Nordborg. Han var synsmand og en god dansksindet og brav mand. Han døde anno 18.. i en alder af .. aar. Hans enke blev siddende for steat. De havde følgende børn : 1 - 6 .
1. Sophie Henriette Analie Hollønder, født 1846. Hun var en ung, smuk pige, der døde tidlig i den voksne alder.
 2. Dorothea Louise Hollønder, født 1847. Hun døde ligeledes ung i den voksne alder.
 3. Frederikke Jakobine Hollønder, født 1848, død 1917. gift 1881 den 10.juni med Johannes Christian August Molat, fra 1875 redaktør af "Dybbølposten" og 1879 boghandler i Sønderborg, søn af Skipper Hans Christian Molat og Anna Marie Schnack i Vesterslund ved Nordborg, født den 8.august 1835, død i Sønderborg den 12.september 1906. (se biografisk leksikon)
 4. Frederik Jakob Hollønder, født 1850. Han blev efter krigen 1864 løst fra sit undersaatlige forhold til Preussen og blev dansk undersaat. Da han var udmeldt før 1870, fik han tilbedelse til at vende tilbage. Han fik faderens sted og er g.m. jomfru Christine Thomsen, en datter af gæstgiver Thomas Thomsen og hustru Kathrine Petersen i Dyvig, ved Nordborg.
 5. Jens Hollønder, født 185. Han kom i handelslære og er bosat som købmand i Flensborg.
 6. Peter Hansen Hollønder, født 185. - Han købte 1884 Østerholms mølle af hr.Christian Erichsen og er gift med jomfru Kathrine Thomsen, en datter af hr.gæstgiver Thomas Thomsen og hustru Katharine Petersen i Dyvig ved Nordborg. (Se familien Thomsen fra Nordborg!!)

Peter Hansen Hollønder, død 1880. til side 11 !!!

Peter Hansen Hollønder, søn af bager Peter Hansen Hollønder og hustru Anna Marie Jepsen paa Nordborg, fødtes her den 29.maj 1797. Han konf. her 1811 sammen med bl.a. provst Pangel's datter Sophie Margrethe, der siden

blev gift med præsten Jørgen Knudsen i Hagenbjerg. Han var i flere aar handelskommis hos købmand Otto Frederik Ahlmann paa Graasten og bosatte sig siden som kornhandler og brændevinsbrønder i Sønderborg, hvor han blev gift med jomfru Anne Helene Lind, en datter af købmand Christen Jørgensen Lind. Denne mand, der var fra et boel i Stolbro, Egen sogn, blev efter sin formand paa Stedet almindelig kaldet Hansen Lind. - Peter Hollønder var altid en god dansksindet mand og i sin hele færd en jævn, brav og hæderlig mand af den gamle skole. Folk fra Igen sogn og fra Lysabild sogn plejede gerne at spænde fra i hans gaard, naar de tog ud til byen. Hollønder blev en meget gammel mand og led i de senere aar en del af tungbørighed. Hans kone led derimod af og til af tungsind. Hustruen døde den 24. maj 1852, bgr. den 29. maj. Hollønder døde først den 28. november 1880 og begravedes den 2. december (Sønderborg kirkebog). B e r n

- a) Christian Hollønder, født 1832. Han lærte landvæsen paa Lysholm. To aar, fra 1850 - 52 var han forvalter i Jylland, i flere aar hos hr. Søltøft paa Tyrrestrup ved Horsens. Han kom hjem og tænkte paa at faa sig en ejendom eller forpagtning, forhørte sig om ketting præstegaards avling, men da alting var saa dyrt, turde han ikke binde sig til noget, forblev i hjemmet ugift, og medens hans svoger overtog en manufaktur- og kolonialhandel ved stedet, drev han kornhandel. Han har altid været meget dansksindet. Han er forvalter paa Steensbaklegaard.
- b) Anna Hollønder, født 1834. Hun blev gift med Jes Adolph Johannsen, der havde været handelskommis hos købmand Hansen-Günthersohn i Sønderborg. Han anlagte en manufaktur- og kolonialhandel paa stedet. Han er senere blevet bogholder hos destillatør Petersen i Sønderborg. Han døde efter et langt, haardt sygeleje den 7. august 1890. Anna Hollønder overlevede ham i 35 aar og døde 82 aar gammel den 10. december 1915. Ukendt herkomst!!) Christian Knudsen anfører følgende børn :
1. Peter Hollønder, lærte landvæsen paa Rumohrsgaard hos forpagter Alberts, for tiden ansat ved et andelsmejeri i Horup(?)
 2. Anna Hollønder, født 1872
 3. Adolf Hollønder, født 1876.

Klaus Andersen, til side 12. Hans bryllup stod paa Rumohrsgaard den 17. april 1798. Nordborgs brand den 16. april har altsaa været dagen før, da der blev holdt "Brudeseng".

Frants Andersen (død 1788) til side 13 - 14.

1744 blev hr. Klaus Andersens søn Frants konf. i Nordborg kirke af præsten hr. Martin Kruckow. Hans hustru Anne Kathrine Ohlsen var født paa Nordborg den 28. januar, en datter af sergeant Hans Christian Ohlsen og en søster til sergeant Christian Jakob Ohlsen, begge paa Nordborg, den sidste ogsaa snecker.

~~1744~~ Christian Andersen, død 1805, til side 15, under B

Peter Christian Andersen døde 1805. 1806 den 10. januar blev ungarl Nikolai Hansen Moos af Elstrup trolovet paa Nordborg med madam Anne Marie født Moldt, enke efter afg. Peter Christian Andersen i Nordborg. Forloverne var : Jes Thomsen og Peter Iversen, begge fra Nordborg. (Nordborg kirkebog). Han var en søn af boelsmand Hans Hansen Moos og hustru Ellen Nielsdatter i Elstrup, Egen sogn.

~~1746~~ Anna Johanne Andersen (side 2 under X) død 1780.

Anno 1746 blev Sr. Klaus Andersens datter paa Nordborg Anna Johanne konfirmeret af stedet præst hr. Martin Kruckow.

oooooooooooooooooooooooooooo
oooooooooooooooooooooooooooo

Alfabetisk navneliste til siderne 21 - 23 (kun mandnavne)

Ahlmann, Otto Frederik, købmand paa Nordberg	21
" " " " i Graasten	23
Andersen, Frants (død 1788)	23
" Iver og Ivar, 2 personer	22
" Klaus	23
" " , Lundsgaard i Sundved	22
" " senior, Nordberg	21
"" Nikolai , Nordberg	21
" Nikolai Ernst, Østerholm og Gammelgaard	21 - 22
" Peter Christian, død 1805	23
Christensen, Hans , møller i Østerholm	21
E F a n g e l , Holger, provst i Nordberg	22
F r o s t , Christian, skibskaptajn i Nordberg	22
" Nikolai Ernst, Nordberg	22
Hansen-Günthersohn, købmand og deput. borger, Sønderberg	23
H a n s e n , Christian, Østerholm mølle	21
H e s s , Henning, ejer af Mølsgaard	21
Hollander, Adolf, Sønderberg	23
" Christian, forvalter	23
" Frederik Jakob, junior	22
" " " Nordberg	22
" J e n s, købmand	22
" Peter, landmand	23
" Peter Hansen, købmand i Sønderberg	22 - 23
" " " Østerholm mølle	22
" " " synsmand i Nordberg	22
" " " bager i Nordberg	22
" " " skibskaptajn	21
Iversen, Andreas, fyrstelig kok i Augustenborg	22
" Peter , Nordberg	23
Johansen, Jes Adolf, købmand, bogholder i Sønderberg	23
Knudsen , Johan Peter, til Lyshelm	22
" Jørgen, sognepræst i Hagenbjerg	23
K r u e k e w , Martin, sognepræst i Nordberg	23
Leymann, Christen, Asserballeskov	21
" Christian, skibskaptajn, Asserballeskov	21
" Christian Christensen, skibskapt. "	21
" " Nikolai, Asserballeskov	21
L i n d , Christen Jørgensen, købmand i Sønderberg	23
M e l d t , Johannes, redaktør og boghandler, Sønderberg	22
" Hans Christian, skipper i Nordberg	22
M e e s , Hans Hansen, gaardejer i Elstrup, Egen sogn	23
" Nikolai Hansen, fra Elstrup	23
Michelsen, Jens, smedemester i Nordberg	22
O h l s e n , Christian Jakob, Snecker i Nordberg	23
" Hans Christian, sergeant	23
Petersen, destillatør (ølbrygger) i Sønderberg	23
" Boy, paa Nordberg, fra Rumehrsgaard	22
" Steffen, gartner paa Østerholm	21
Thomsen , J e s , købmand paa Nordberg	21 og 23
" Thomas, søfarer, senere kornmand i Dyvig	22
W r a n g , Jakob, Ketting	21

oooooooooooooooooooooooooooo